

PESTRÁ
RADA

Stolek s citróny

JULIAN BARNES

/ Přeložil Viktor Janiš

plus



Stolek s citróny

PESTRÁ
ŘADA
SOUDOBÉ
PRÓZY

/ Svazek 16

JULIAN BARNES

Stolek s citróny

/ Přeložil Viktor Janiš

plus

Copyright © Julian Barnes, 2004
Translation © Viktor Janiš, 2015
Cover © Tereza Králová, 2015

ISBN 978-80-259-0421-3

Stručné dějiny holičství

Když se tenkrát přistěhovali, šla matka napoprvé s ním. Patrně aby si holiče prohlédla. Jako by obrat „vzadu a po stranách nakrátko, nahoře trochu zastříhnout“ mohl na tomhle novém předměstí znamenat něco jiného. Pochyboval o tom. Všechno vypadalo stejné: mučicí křeslo, nemocniční pach, obtahovací řemen a sklapnutá břitva – která ovšem nebyla sklapnutá z bezpečnostních důvodů, ale výhrůžně. A stejný byl především vrchní mučitel, cvok s velkýma rukama, jenž člověku přimáčkl hlavu na prsa, div že mu nepřerazil průdušnici, a píchal ho do ucha bambusovitým prstem. „Tak co tomu říkáte, milostivá?“ zeptal se úlisně, když skončil. Matka se odtrhla od časopisu a vstala. „Moc hezké,“ pravila neurčitě, naklonila se nad syna a přičichla si. „Příště už ho pošlu samotného.“ Venku mu promnula tvář, zadívala se na něj prázdnýma očima a zamumlala: „Ty choudě jedno ostříhané.“

Teď tu byl sám. Jak šel kolem realitní kanceláře, obchodu se sportovními potřebami a hrázdné bankovní budovy, procvičoval si slova „vzadu a po stranách nakrátko nahoře trochu zastříhnout“. Říkal to naléhavě, bez čárky; člověk ta slova musel vyslovit naprosto správně, jako modlitbu. V kapse měl pencovou a třípencovou minci; nacpal dovnitř kapesník, aby mu drobáky nevypadly. Nelíbilo se mu, že se nesmí bát. U zubaře to bylo jednodušší: tam s ním matka

šla vždycky, pokaždé to bolelo, ale pak mu zubař dal tvrdý bonbón za to, jak byl statečný, a on potom v čekárně před ostatními pacienty dělal, že ho nic nerozháže. Rodiče na něj byli hrdí. „Tak co, válčils, stará vojno?“ ptával se ho otec. Bolest byla brankou do světa dospěláckých obrátů. Zubař říkával: „Vyřid' tatínkovi, že jsi způsobilý k službě v zahraničí. On už to pochopí.“ Takže šel domů a táta se zeptal: „Tak co, válčils, stará vojno?“ a on odpověděl: „Pan Gordon vzkazuje, že jsem způsobilý k službě v zahraničí.“

Připadal si bezmála důležitě, když rázně jako dospělý vešel dovnitř, až mu dveře pod rukou odskočily. Ale holič kývl hlavou, hřebenem ukázal na řadu židlí s vysokými opěradly a zase se nahrbil nad nějakým páprdou s bílými vlasy. Gregory si sedl. Židle zaskřípala. Už teď se mu chtělo na malou. Vedle něj stála bedýnka s časopisy, již se neodvažoval prozkoumat. Díval se na křeččí hnízda z vlasů na podlaze.

Když na něj přišla řada, holič nasunul na sedátko tlustou gumovou podložku. To gesto mu připadlo urážlivé: už deset a půl měsíce přece nosil dlouhé kalhoty. Ale to bylo typické: člověk si nikdy nebyl jistý pravidly, nikdy nevěděl, zda mučí každého stejně, nebo jen vás. Jako teď: holič se ho snažil uškrtit pláštěm, který mu pevně utáhl kolem krku a pak mu cíp plátna hrubě zastrčil za límec. „A copak pro tebe dnes můžeme udělat, mladý muži?“ Z tónu vyplývalo, že taková hanebná a podvodnická svinka, jakou on zjevně je, se do tohohle podniku mohla zatoulat z mnoha různých důvodů.

Gregory po chvílce odpověděl: „Rád bych se nechal ostříhat, prosím.“

„No tak to bych řekl, že jsi tady správně, že?“ Holič ho hřebenem poklepal po temeni; ne bolestivě, ale taky ne zlehka.

„Vzadu-a-po-stranách-nakrátko-nahoře-trochu-zastříhnout.“

„Tak pojďme na to, šupito presto,“ odpověděl holič.

Kluky stříhali přes týden jen ve vymezeném čase. Na dveřích visela cedulka „V sobotu dopoledne chlapce nestříháme“. V sobotu odpoledne měli stejně zavřeno, takže tam klidně mohlo stát „V sobotu chlapce nestříháme“. Kluci museli chodit, když se mužům nechtělo. Tedy přinejmenším zaměstnaným mužům. V době, kdy chodil on, byli ostatní zákazníci důchodci. Tři holiči v bílých pláštích, všichni středního věku, se tu střídavě věnovali mladým a starým. Podkuřovali těm odchrchlávajícím páprdům, vedli s nimi záhadné řeči, hráli divadýlko, že jsou do svého řemesla zažraní. Staří páprdové nosili kabáty a šátky i v létě a na odchodu dávali spropitné. Gregory tu transakci sledoval koutkem oka. Jeden chlap dával druhému peníze, tajné poloviční potřesení rukou, přičemž oba předstírají, že k žádné transakci nedošlo.

Kluci dýško nedávali. Možná proto také holiči kluky nesnášeli. Platili méně a nedávali spropitné. Taky nevydrželi v klidu. Nebo je přinejmenším matky nabádaly, aby sebou nešili, a oni sebou tedy nešili, jenže holič je stejně praštil dlaní stejně tvrdou jako plochá strana sekerky a zamumlal: „*Nešij sebou.*“ Vyprávěly se zkazky o chlapcích, kteří přišli o horní část ucha, protože sebou šili. Břitvy byly jaksepatří ostré. A všichni holiči byli cvoci.

„Vlče, žáno?“ Gregorymu chvíli trvalo, než mu došlo, že holič mluví na něj. Pak nevěděl, jestli má držet hlavu skloněnou, nebo pohlédnout na holiče do zrcadla. Nakonec nechal hlavu skloněnou a řekl: „Ne.“

„Tak že by už skaut?“

„Ne.“

„Křížák?“

Gregory nevěděl, co to znamená. Začal zvedat hlavu, ale holič ho klepl hřebenem do temene. „Říkal jsem, ať sebou *nešiješ*.“ Gregory měl z toho cvoka takový vítr, že ze sebe nedokázal nic vypravit, což si holič vyložil jako zápor. „Ti Křížáci jsou moc fajnovej spolek. Pouvažuj o tom.“

Gregory uvažoval o tom, jak ho rozsekají zakřivenými saracénskými šavlemi či jak ho v poušti přiváží k zatlučeným kolíkům a nechají ho sežrat zaživa mravenci a supy. Prozatím se poddal studeným, hladkým nůžkám – vždycy byly studené, i když nebyly. S pevně zavřenýma očima snášel vlasy, které mu padaly na tvář a mučivě ho lechtaly. Pořád se nedíval, jen tam seděl přesvědčený, že ho holič měl dávno přestat stříhat, jenže on byl takový cvok, že ho nejspíš bude stříhat dál a dál, dokud Gregory neskončí holohlavý. Ještě mělo přijít obtažení břitvy, předzvěst podříznutí hrdla; suchý škrabavý dotyk čepele u uší a vzadu na krku; metla na odhánění much, kterou vám vrazí do očí a do nosu, aby z nich vymetli vlasy.

Kvůli všemu tomu se pokaždé cukal. Ale na oficíně člověku něco nahánělo ještě větší hrůzu. Měl takové tušení, že je to sprosté. Když o něčem nevěděl nebo neměl vědět, obvykle se ukázalo, že je to něco sprostého. Jako zdejší cechovní

znamení, holičská tyč. Ta byla očividně sprostá. V předchozím holičství to byl jen muzeální dřevěný váleček, na němž se ve spirále stáčely tři barevné pruhy, modrý, bílý a červený. V tomhle salónu ale válec poháněla elektřina, a tak ustavičně vířil kolem dokola. To pokládal za sprostější. Pak tu byla bednička plná časopisů. Byl si jistý, že některé jsou sprosté. Všechno bylo sprosté, když člověk chtěl. Tohle byla velká pravda o životě, na kterou zrovna přišel. Ne že by proti tomu něco měl. Gregorymu se sprostárny líbily.

Aniž by pohnul hlavou, podíval se do sousedního zrcadla na důchodce o dvě křesla dál. Celou dobu tam tlachal, hodně nahlas, jak už to staří páprdové mají ve zvyku. Teď se nad ním holič sklonil s nůžtičkami se zakulacenými špičkami a začal mu vystřihávat chlupy z obočí. Pak mu udělal totéž v chřípi a v uších. V ušiskách mu uštípl přímo haluze. Naprostý humus. Nakonec začal holič tomu páprdovi vtírat pudr do zátylku. K čemu to je?

Teď vrchní mučitel vytáhl stříhací strojek. Tohle se Gregorymu také nelíbilo. Někdy holiči pracovali s nůžtičkami na zastřihování, které se podobaly otvírákům na konzervy, škvík škříp škvík škříp kolem lebky, dokud neobnaží mozek. Ale tohle byl stříhací strojek, a ten byl ještě horší, protože mohl člověka zabít elektrickým proudem. Představoval si to mnohosekrát. Holič zastřihává, nedává pozor na to, co dělá, stejně vás nenávidí, protože jste kluk, uštípne vám flák ucha, krev vytryskne na strojek, tím ho zkratuje a vy se na místě usmažíte. To už se muselo stát v milionech případů. A holič pokaždé přežil, protože nosí boty s gumovými podrážkami.

Ve škole plavali nazí. Pan Lofthouse nosil takový váček, aby neviděli jeho šulína. Kluci se svlékli donaha, osprchovali se kvůli vším nebo bradavicím nebo kvůli tomu, že smrdí, jako třeba Wood, a pak skočili do bazénu. Odrazili jste se co nejvýš, a když jste přistáli, voda vás praštila do pytlíku. To bylo sprostý, takže jste se při tom nesměli nechat přistihnout učitelem. Voda vám šourek úplně stáhla, takže vám pak vrabčák ještě víc vyčuhoval, a potom jste se utírali ručníkem a dívali se jeden na druhého, aniž byste to na sobě nechali znát, tak trochu koutkem oka jako do zrcadla v oficíně. Všichni ve třídě byli stejně staří, ale někteří byli tam dole pořád holí; někteří jako Gregory měli nahoře takový proužek chlupů, ale na pytlíku nic; a někteří jako Hopkinson a Shapiro byli stejně zarostlí jako chlapi a jejich chlupy měly tmavší barvu, nahnědlou jako táta, když za ním nakoukl do sprchy. Aspoň že má *nějaké* chlupy, ne jako Baldy Bristowe a Hall a Wood. Ale jak se to Hopkinsonovi a Shapirovi povedlo? Všichni ostatní mají vrabčáky; Hopkinson a Shapiro už mají šulíny.

Chtělo se mu čúrat. Nemohl. Nesmí myslet na čůrání. Přece to vydrží až domů. Křižáci bojovali proti Saracénům a osvobodili Svatou zemi od nevěřících. Jako nevěřících Tomášů, pane? To byl jeden z Woodových vtípků. Nosili kříž na kabátcích. V kroužkové zbroji jim muselo být v Izraeli horko. Musí přestat myslet na to, že by dokázal vyhrát zlatou medaili v disciplíně „kdo načůrá na zeď výš“.

„Místní?“ optal se holič zničehonic. Gregory se na něj poprvé pořádně podíval do zrcadla. Brunátná tvář, knírek, brejličky, nažloutlé vlasy barvy školního pravítka. *Quis custodiet*

ipsos custodes, učili je ve škole. Takže kdo holí holiče? Na první pohled bylo jasné, že není jen cvok, ale i úchyl. Každý ví, že po světě chodí milióny úchylů. Učitel plavání je úchyl. Když se po hodině všichni klepali v ručnících, se staženými šourky a vykukujícími vrabčáky plus dvěma šulíny, pan Lofthouse přešel z jednoho konce bazénu na druhý, vylezl na skokanské prkno, zastavil se, dokud mu nevěnovali plnou pozornost, s těmi jeho ohromnými svaly a tetováním a rozpaženými rukama a váčkem se šňůrkami kolem hýždí, pak se zhluboka nadechl, skočil šipku a ladně klouzal pod vodou až na druhý konec bazénu. Pětadvacet metrů pod vodou. Pak dohmátl, vynořil se a oni mu zatleskali – ne že by to skutečně mysleli vážně –, ale on si jich nevšímal a zkoušel si různé styly plavání. Je to úchyl. Většina učitelů jsou nejspíš úchylové. Jeden z nich nosí snubní prsten. Jasný důkaz, že je to úchyl.

Stejně jako tenhle. „Bydlíš v téhle čtvrti?“ ptal se znovu. Na tohle mu Gregory neskočí. Jen by k nim přišel a lákal Gregoryho do skautu nebo ke Křižákům. Načež by se mámy zeptal, jestli může Gregoryho vzít do lesa tábořit – až na to, že by tam byl jen jeden stan, a on by Gregorymu vykládal o medvědech, a i když je probírali v zeměpisu a on ví, že medvědi v Británii vyhynuli zhruba za časů křižáků, stejně by ho ten úchyl asi dost nalomil, kdyby mu řekl, že venku je medvěd.

„Ne dlouho,“ odpověděl Gregory. Hned mu došlo, že tohle nebylo moc chytré. Právě se sem nastěhovali. Holič se mu teď bude posmívat, dokud k němu bude chodit, po léta letoucí. Gregory střelil pohledem nahoru do zrcadla, ale ten úchyl na sobě nedával nic znát. Roztržitě cosi na po-

slední chvíli zastříhával. Pak popadl Gregoryho límec a zatřásl jím, aby mu co nejvíce vlasů spadlo za košili. „Popřemýšlej o těch Křižácích,“ doporučil mu, když z něj začal stahovat pláštík. „Mohlo by to být něco přesně pro tebe.“

Gregory sledoval, jak se zpod svého novodobého rubáše vynořil jako znovuzrozený. Nic se nezměnilo až na to, že mu teď víc trčely uši. Sklouzl dopředu na gumové podložce, ale v tu chvíli ho do temene klepl hřeben. Tentokrát to bolelo víc, protože měl méně vlasů.

„Ne tak rychle, mládenče.“ Holič se prošoural úzkou uličkou oficíny a vrátil se s oválným zrcadlem připomínajícím tác. Spustil ho, aby Gregorymu mohl ukázat jeho zátylek. Gregory se zadíval do prvního zrcadla a z něj do druhého zrcadla na odvrácenou stranu. Tohle není jeho zátylek. Nevypadá tak. Gregory cítil, jak se začíná červenat. Chtělo se mu čúrat. Ten úchyl mu ukazuje nějaký cizí zátylek. Černá magie. Gregory zíral a zíral, červenal se jako pivoňka, zíral na cizí zátylek, celý oholený a opracovaný, dokud mu nedošlo, že domů se dostane jedině tehdy, když tomu úchylovi půjde na ruku, takže se naposledy podíval na tu cizincovu lebku, směle upřel pohled výš do zrcadla na holičovy lhostejné brýle a tiše pronesl: „Ano.“

Holič se zdvořilým opovržením shlédl dolů a zamyšleně pročísl Gregoryho vlasy: jako kdyby se tam hluboko v podrostu skrývala nějaká dávno ztracená pěšinka, něco jako středověká poutní stezka. Stačil jeden pohyb hřebene a větší část vlasů mu přepadla přes oči až na bradu. Zpoza nečekaného závěsu si pomyslel: Jdi do hajzlu, jíme. Je tu jen proto, že Allie mu už vlasy nestříhá. Tedy, v současné době. Vybavila se mu jedna vášnivá vzpomínka: on ve vaně, ona mu myje vlasy a pak je stříhá, zatímco on sedí. Vytáhl špunt a ona z Gregoryho spláchla nastříhané vlasy sprchovým nástavcem. Flirtovala při tom s vodní tříští, a když vstal, obvykle mu na místě vykourila ptáka, jen tak, a při tom z něj obrala poslední kousky ostříhaných vlasů. Jo.

„Kde by tak asi... měla být... pane?“ Ten chlápek předstíral, že jeho hledání pěšinky skončilo neúspěchem.

„Dejte to prostě zase zpátky.“ Gregory pomstychtivě trhl hlavou, takže jeho vlasy přeletěly přes temeno zpátky, kam patřily. Vytáhl ruku z toho protivného nylonového rubáše, prsty si učísl vlasy na místo, pak je načechral. Byly teď přesně jako předtím, než vešel dovnitř.

„A jak by to mělo... být dlouhé... pane?“

„Tak sedm osm centimetrů pod límec. Po stranách nahoru až sem vyholit.“ Gregory prostředníčky vyznačil tu linii.

„A když už se do toho dáme, budete si přát i oholit?“

Taková nehorázná drzost. Takhle dneska vypadá holení. Jen právníci a inženýři a lesníci dnes každé ráno zaloví v toaletní taštičce a jako kalvinisté se pustí do svého strniště. Gregory se obrátil bokem k zrcadlu a zašilhal na sebe. „Takhle se jí to líbí,“ pronesl nonšalantně.

„Takže jsme ženatí?“

Bacha, šmejde. Nehraj si se mnou. Nesnaž se ze mě udělat spiklence. Pokud teda nejsi teplouš. Ne že bych proti téhle orientaci něco měl. Jen ať si lidi vyberou.

„Anebo si tohle konkrétní mučení odkládáte na později?“

Gregory se neobtěžoval odpovědět.

„Já jsem ženatý sedmadvacet let,“ prohlásil holič a začal šmíkat. „Má to svoje světlé i stinné stránky, jako všechno ostatní.“

Gregory neurčitě, avšak výmluvně zabručel, jak to člověk dělá u zubaře, když má plná ústa železa a ten opravář nedá jinak, než že mu začne vykládat vtíp.

„Dvě děti. No, jedno je vlastně už dospělé. Holka je ještě doma. Ale ani se nenaděju a bude pryč. Všechny nakonec vyletí z hnízda.“

Gregory se zadíval do zrcadla, ale ten chlápek se vyhýbal očnímu kontaktu, hlavu měl sklopenou a šmíkal. Třeba není tak špatný. Tedy krom toho, že je nudný. A že jeho osobnost je pochopitelně smrtelně deformovaná desetiletími slouhovského poměru k zákazníkům.

„Ale možná jste z těch, co se nežení, pane.“

Tak počkat. Kdo koho obviňuje z toho, že je buzerant? Holiče odjakživa nesnáší a tenhle není výjimka. Zajebaný provinční pan dvě celé čtyři děti, který platí hypotéku, myje auto a pak ho vždycky zase zaparkuje v garáži. Má hezkou zahrá-

dečku u železniční tratě, manželku s ksichem jako mops, která věšívá prádlo na takový ten kovový kolotoč, jo, jo, má to úplně před očima. V sobotu odpoledne možná píská nějakou třetířadou ligu. Ne, on není ani sudí, jen čarový rozhodčí.

Gregory si uvědomil, že se holič odmlčel, jako by očekával odpověď. On očekává odpověď? Má snad na ni nárok? Tak jo, holič dostane za vyučenou.

„Manželství je jediné dobrodružství dostupné zbabělým.“

„Ano, dobře, určitě jste chytřejší člověk než já, pane,“ odpověděl holič tónem, který měl k uctivosti hodně daleko. „Když jste chodil na univerzitu a tak.“

Gregory zase jen zabručel.

„Já se pochopitelně zas tak nevyznám, ale odjakživa mi připadalo, že na univerzitě naučí studenty opovrhovat více věcmi, než na kolik mají nárok. Koneckonců tam vyučují za naše peníze. Já jsem jen rád, že můj kluk šel na strojárnu. Vůbec mu to neuškodilo. Teď vydělává slušný peníze.“

Jo, jo, dost na to, aby uživil další dvě celé čtyři děti a porídil si trošku větší pračku a o trošku méně mopsovitou manželku. No, někomu to stačí. Zatracená Anglie. Ale stejně, to všechno se vymete. A jako první půjdou takovéhle podniky, ve kterých se udržuje stará sluhovská mentalita, vedou se škrobené řeči, udržuje se třídní povědomí a dává se dyško. Gregory na spropitné nevěřil. Pokládal ho za výztuž devótní společnosti, stejně ponižující pro dárce i příjemce spropitného. Znehodnocuje to společenské vztahy. A stejně si ho nemůže dovolit. Navíc by se radši propadl, než by dal tuzér tomuhle zastříhovači křovin, který ho obviňuje z buzerantství.

Tihle chlápci jsou už stejně na odchodu. V Londýně se najdou kadeřnictví navržená architekty, kde senzační zvuková aparatura hraje poslední hity, zatímco vám nějaký cool týpek tvaruje vlasy podle vaší osobnosti. Prý za to chtějí majlant, ale je to lepší než *tohle*. Není divu, že tahle oficiální zeje prázdnotou. Z popraskaného bakelitového rádia na vysoké policičky hrály písničky na odpolední taneční večírek. Měli by tu prodávat kýlní pásy a trupové ortézy a stahovací punčochy. Ovládnout trh s protézami. Dřevěné nohy, ocelové háky na useknuté ruce. Pochopitelně i paruky. Proč vlastně holiči neprodávají taky paruky? Zubaři koneckonců prodávají umělé zuby.

Kolik je tomuhle chlapovi? Gregory se na něj podíval: kostnatý, s ustaranýma očima, s vlasy ostříhanými absurdně nakrátko a pomádou přilípnutými k lebce. Sto čtyřicet? Gregory se to pokusil spočítat. Ženatý je sedmadvacet let. Takže: padesát? Pětačtyřicet, jestli ji dostal pod čepec, jen co ho vytáhl z poklopce. Pokud byl tedy někdy takhle odvážený. Už má šedivé vlasy. Pubické ochlupení má asi taky prošedivělé. Šediví pubické ochlupení?

Kadeřník dokončil fázi zastříhování živého keře, urážlivě hodil nůžky do sklenice s dezinfekcí a vytáhl další, zaoblenější. Šmik, šmik. Vlasy, kůže, maso, krev, všechno tak k posrání blízko. Za starých časů se jim říkalo bradýři a fušovali do řemesla ranhojičům. Ten rudý proužek na tradiční holičské tyči symbolizoval kus plátna omotaného kolem vaší paže, když vám bradýř pouštěl žilou. Na vývěsním štítu figurovala i miska, do níž se chytala krev. S tím vším dávno skoncovali a proměnili se v pouhopouhé holiče. Opečová-

vatele zahrádek, kteří se rýpají v hlíně, místo aby napichovali nataženou ruku.

Pořád nedokázal přijít na to, proč se s ním Allie rozešla. Tvrdila, že je moc majetnický, říkala, že nemůže dýchat, že si s ním připadá jako vdaná. To je legrační, odpověděl jí: žít s ní je jako žít s holkou, která chodí se šesti různými chlapy najednou. Přesně to jsem myslela, odpověděla. Miluju tě, řekl jí s nečekaným zoufalstvím. Bylo to vůbec poprvé, co tohle někomu řekl, a věděl, že to zvorál. Tohle se má říkat, když se člověk cítí na koni, ne když je slabý. Kdybys mě miloval, tak bys mi rozuměl, odpověděla. No tak táhni a dejchej, doporučil jí. Byla to jen hádka, jen blbá podělaná hádka, nic víc. Nic to neznamenal. Až na to, že se rozešli.

„Něco na vlasy, pane?“

„Cože?“

„Něco na vlasy?“

„Ne. S přírodou si člověk nemá zahrávat.“

Holič si povzdychl, jako by posledních dvacet minut nedělal nic jiného a že v Gregoryho případě tyhle nadmíru nutné zásahy skončily porážkou.

Víkend před ním. Nový účes, čistá košile. Dva večírky. Dnes večer společná koupě štěněte piva. Zlije se jako čuně a pak se uvidí: tak si představuje nezahrávání si s přírodou. Au. Ne. Allie. Allie, Allie, Allie. Ovaž mi ruku. Vztahuju k tobě svá zápěstí, Allie. Kam jen budeš chtít. Nemedicínské účely, ale bodni si. No tak do toho, jestli to potřebuješ. Pusť mi žilou.

„Copak jste to říkal o manželství?“

„Ech? Jo, že je to jediné dobrodružství dostupné zbabělým.“

„No, jestli k tomu můžu něco poznamenat, pane, tak manželství mi jen prospělo. Ale vy jste jistě chytřejší než já, když jste chodil na univerzitu.“

„To byl citát,“ poučil ho Gregory. „Ale můžu vás ujistit, že dotyčný velikán byl chytřejší než kdokoli z nás dvou.“

„Nejspíš byl tak chytrý, že nevěřil v Boha, co?“

Ano, tak chytrý, chtělo se Gregorymu říct, přesně tak chytrý. Ale něco mu v tom zabránilo. Odvahu popírat Boha měl jen ve společnosti dalších skeptiků.

„A jestli mohu být tak smělý, pane, patřil k těm, co se žení?“

Chm. Gregory se nad tím zamyslel. Manželku neměl, ne? Jen milenky, tím si byl jist.

„Ne, podle mě nepatřil k těm, co se žení, abych použil vašeho obratu.“

„V tom případě, pane, možná nebyl odborník?“

Za starých časů, táhlo Gregorymu hlavou, mívala holičství nevalnou pověst. Zahálčiví chlapi tam klábosili o nejnovějších zprávách a pro obveselení zákazníků se v oficíně hrálo na loutnu a violu. Teď se všechno tohle vracelo, aspoň v Londýně. Podniky provozované kadeřníky, kteří se objevovali na společenských stránkách novin a časopisů, byly plné drbů a hudby. Dívky v černých svetřících tam člověku nejdřív umyly vlasy. Páni. Nemuset si umýt vlasy před tím, než si je vyrazíte nechat ostříhat. Prostě ležérně vejít dovnitř, mávnout na pozdrav a usadit se k časopisu.

Expert na manželství přinesl zrcadlo a ukázal Gregorymu dvojí výhled na svou ruční práci. Musel uznat, že se mu to moc povedlo, krátké po stranách, vzadu dlouhé. Ne jako někteří týpci na vejšce, kteří si nechali vlasy růst do všech

stran, plnovous měli naježený jako záchodová štětka, pěstili si staroanglické kotlety, nebo vlasy nechali v kaskádách splývat až na záda. Ne, jeho skutečné motto znělo: s přírodou si zahrávejme jen trochu. Ustavičné přetahování mezi přírodou a civilizací nás udržuje ve střehu. I když se pak samozřejmě nabízí otázka, jak definujeme přírodu a jak definujeme civilizaci. Není to jednoduše volba mezi životem zvířete a maloměšťáka. Jde tam o... no, o spoustu věcí. Píchlo ho u srdce kvůli Allie. Pust' mi žilou, pak mě obvaž. Jestli se mu ji podaří získat zase zpátky, bude méně majetnický. Až na to, že jemu připadalo, že si prostě jsou blízko, že jsou pár. Zpočátku se jí to líbilo. No, nic nenamítala.

Uvědomil si, že holič pořád drží zrcadlo.

„Ano,“ pronesl bez přemýšlení.

Holič odložil zrcadlo lícovou stranou dolů a odvinul z něj ten protivný nylonový plášť. Přes límec mu šustivě přejel kartáčem. Připomnělo mu to jazzového bubeníka s uvolněným zápěstím. Šust, šust. Má ještě spoustu života před sebou, ne?

Oficína byla prázdná a z rádia se stále linulo sentimentální lkaní, i tak se mu ale u ucha ozval tlumený hlas: „Něco na víkend, pane?“

Chtělo se mu říct: Jasně, jízdenku na vlak do Londýna, sezení s Vidalem Sassoonem, jedno balení klobásek na gril, basu piv, pár bylinných cigaret, hudbu na otupení mozku a ženu, která mě má skutečně ráda. Místo toho sám ztlumil hlas a odpověděl: „Balíček kondomů, prosím.“

Konečně jako holičův spoluspiklenec vyšel do zářivého dne, který si přímo říkal o to, aby už víkend začal.

Ještě než vyrazil, zašel do koupelny, přitáhl k sobě prodlužovací rameno se zrcátkem na holení, překlopil ho na zvětšovací stranu a z toaletní taštičky vytáhl nůžtičky na nehty. Nejdřív si zastříhl pár dlouhých měkkých chlupů na obočí, pak se pootočil, aby na světle bylo vidět vše, co mu raší v uších, a jednou dvakrát šmíkl. Lehce deprimovaně zvedl nos a prozkoumal vjezdy do tunelu. Nic přehnaně dlouhého, aspoň prozatím. Navlhčil růžek žínky, vydrhl se za ušima, projel chrupavčité zvukovody, jako by to byla bobová dráha, a pak naposledy dloubl do mazových jeskyní. Když se podíval na svůj odraz, uši měl od toho tlaku úplně růžové, jako kdyby byl vystrašený kluk nebo studentík, který se bojí líbat.

Jak se jmenuje taková ta vrstva bílých žmolků, které uvíznou na vlhké žínce? On tomu říkal ušní krusta. Třeba na to lékaři mají odborný termín. Dochází za ušima k plísňovým onemocněním, k nějaké době mykózy nohou? Moc pravděpodobné to není: na to tam je příliš sucho. Takže si možná vystačí s ušní krustou – a třeba tomu každý říká jinak, takže obecný termín není potřeba.

Je to zvláštní, že nikdo nevymyslel nové jméno pro zastřihovače živých plotů a keřů. Nejdřív holiči, pak kadeřníci. Ale kdo kdy říkal vlasům „kadeře“? „Vlasoví stylisté?“ Snobské až na půdu. „Frizér?“ Směšné. Stejně jako obrat, jímž poslední dobou častoval Allie. „Jdu do Sevilly,“ oznámil. Lepší

než do Canossy, a každopádně každý vzdělaný člověk by si měl spojit Sevillu s lazebníkem.

„Ehm, na třetí hodinu s Kelly.“

Indigově modrý nehet klopytal dolů řadou jmen vypsaných tiskacím písmem. „Ano. Gregory?“

Přikývl. Když si poprvé udělal rezervaci přes telefon a oni se ho zeptali na jméno, odpověděl: „Cartwright.“ Rozhostilo se ticho, takže se opravil na „pan Cartwright“ a teprve pak mu došlo, kvůli čemu nastala ta odmlka. Teď se viděl vzhůru nohama v knize: GREGGORY.

„Kelly za vámi přijde za minutku. A teď se půjdeme umýt.“

Po všech těch letech pořád nedokázal snadno vklouznout do správné polohy. Možná že je jeho páteř pomalu na odpis. S přivřenýma očima se snažil šíjí nahmatat okraj umyvadla. Jako když člověk plave znak a neví, kdy přijde konec bazénu. A pak tam ležíte a studený porcelán vám drží krk a hrdlo obnažené. V záklonu čekáte na čepel gilotiny.

Tlustá holka se lhostejnýma rukama s ním vedla obvyklé řeči – „Je to moc horké?“ „Byl jste na dovolené?“ „Chcete kondicionér?“ – a při tom se dlaní zkroucenou do mističky polovičatě snažila bránit tomu, aby mu do uší natekla voda. Za ta léta v Seville sklouzl k pobavené pasivitě. Když se ho poprvé jedna z těch různolících holek v zácvičku zeptala: „Chcete kondicionér?“, odpověděl jí: „Co myslíte?“ Domníval se, že díky lepšímu výhledu na pokožku jeho temene dokáže lépe než on posoudit, co bude potřebovat. Z flegmatické logiky plynulo, že cosi jménem „kondicionér“ může kondici vašich vlasů jen prospět; na druhou stranu, proč tu otázku vůbec klást, když si člověk nemůže vybrat

z platných odpovědí? Ale žádostí o radu dotyčné většinou jen zmátl a vytáhl z nich opatrnou odpověď: „Nechám to na vás.“ Takže se spokojil s tím, že říkal „Ano“ či „Dnes ne, děkuji vám“, čistě podle momentálního rozmaru. Rovněž podle toho, kolik vody mu nateklo do uší.

Pozorně, málem za ručičku ho dovedla ke křeslu, jako kdyby jeho kapavost byla něco na způsob slepoty. „Chcete čaj nebo kafe?“

„Ani jedno, děkuju.“

K loutnám a violám a bandě zahálčivých chlapů probírajících nejnovější zprávy to mělo hodně daleko. Ale hrála tu děsně hlasitá hudba a člověk si mohl vybrat hned z několika nápojů a celé řady časopisů. Co se stalo s *Reveille* a *Tit-Bits*, které staří páprdové čítávali v dobách, kdy sebou on vrtěl na gumové podložce? Vybral si výtisk *Marie Claire*, jednoho ze ženských časopisů, jejichž čtení chlapa nijak nekompromitovalo.

„Ahoj Gregory, jak se vede?“

„Jde to. Jak tobě?“

„Nemůžu si stěžovat.“

„Líbí se mi tvůj nový účes, Kelly.“

„Jojo. Už mě ten starý nudil, znáš to.“

„Líbí se mi. Vypadá dobře, sedne ti. Ty jsi spokojená?“

„Ještě si nejsem jistá.“

„Ne, je senzační.“

Ona se usmála. On jí úsměv opětoval. Už to uměl, takhle láskovat s kadeřnicí, napůl vážně, napůl nevážně. Jen mu trvalo nějakých pětadvacet let, než vyladil ten správný tón.

„Tak copak s tím dneska uděláme?“

Vzhlédl k ní do zrcadla, k té vysoké dívce se stylovým mikádem, které se mu ve skutečnosti nelíbilo; připadalo mu, že kvůli němu vypadá její tvář moc hranatá. Ale co on o tom věděl? Ke svým vlastním vlasům byl lhostejný. Kelly byla mírná dušinka, která rychle pochopila, že Gregory nestojí o to, aby se ho někdo vyptával, jak se měl na dovolené.

Když hned neodpověděl, řekla: „Že bychom se rozšoupli a udělali přesně to samé jako minule?“

„Dobrý nápad.“ Stejně jako minule a předminule a předpředminule.

Salón se vyznačoval příjemnou atmosférou polikliniky, kde nikdo nemá žádnou vážnou chorobu. Ale už to zvládal; společenské obavy se dávno vytratily. Ty malé triumfy dospělosti. „Tak, Gregory Cartwrighte, vyličte nám svůj dosavadní život.“ „Mno, přestal jsem se bát náboženství a holičů.“ Ke Křížákům nikdy nevstoupil a pořád ani neví, co jsou zač; na škole i na univerzitě se vyhnul misionářům s planoucím pohledem; dnes už věděl, co má udělat, když v neděli ráno zazvoní zvonek.

„To bude Bůh,“ řekl vždycky Allie, „já se o to postarám.“ A na prahu stál nastrojený zdvořilý pár, jeden z nich často černé pleti, občas s líbezným dítětem v závěsu. Oslovili ho nekonfrontačně, třeba: „Dobrý den, obcházíme tu jeden dům za druhým a ptáme se lidí, zda je znepokojuje stav světa.“ Člověk se musel vyhnout jak pravdivému Ano, tak samolibému Ne, protože na to by oni mohli navázat. Takže je obšťastnil úsměvem vlastním hlavě rodiny a přešel rovnou k věci: „Náboženství?“ A ještě než se zase oni mohli

rozhodnout, zda je správnou reakcí na jeho brutální jasnozřivost Ano či Ne, ukončil setkání řízným: „Přeju hodně štěstí u sousedů.“

Popravdě řečeno, docela se mu líbilo, když mu někdo myl hlavu; aspoň většinou. Zbytek byl ale pouhý proces. Nacházel jen mírné potěšení v tělesném kontaktu, k němuž v poslední době docházelo všude. Kelly se nevědomky opírala o jeho paži nebo se o něj otřela jinou částí svého těla; a s oblékáním to taky nikdy nepřeháněla. Kdysi dávno by si býval myslel, že je to všechno kvůli němu, a byl by vděčný za pláštík, který mu zakrývá klín. Dnes ho to nevyrušilo od *Marie Claire*.

Kelly mu teď vykládala, jak zažádala o práci v Miami. Na výletní lodi. Člověk si tam vyjede na pět dní, týden, deset dní a pak mu povolí vycházku na pevninu, aby mohl utratit vydělané peníze. Má tam teď kamarádku. Mohla by to být legrace.

„To je ale dobrodružství,“ řekl. „Kdypak vyrážíš?“ V duchu si myslel: V Miami je plno násilí, ne? Přestřelky. Kubánci. Neřest. Lee Harvey Oswald. Nestane se jí nic? A co sexuální obtěžování na výletních lodích? Je to pohledná dívka. Pro-miň, *Marie Claire*, chtěl jsem říct žena. Ale svým způsobem dívka, protože vzbuzuje tyhle polorodičovské myšlenky v někom jako on: v člověku, který se drží doma, chodí do práce a nechá si stříhat vlasy. Uznává, že jeho život je jedno dlouhé zbabělé dobrodružství.

„Kolik ti je?“

„Sedmadvacet,“ odpověděla Kelly, jako by jí mládí definitivně končilo. Pokud se hned nerozhoupe k činu, navždy se

zpronevěří svému životu; za pár týdnů se promění v tamtu starou bábu v natáčkách na druhé straně salónu.

„Mám dceru, která je skoro stejně stará jako ty. No, je jí pětadvacet. Teda, máme ještě jednu. Jsou dvě.“ Nějak se mu nedařilo najít tu správnou formulaci.

„A jak dlouho jsi teda už ženatý?“ zeptala se Kelly v kvazi-matematickém úžasu.

Gregory k ní vzhledl do zrcadla. „Osmadvacet let.“ Rozpustile se usmála při pomyslení, že by někdo mohl být ženatý po tak oblodně dlouhou dobu, co je ona sama na světě.

„Ta starší už pochopitelně odešla z domova,“ pokračoval. „Ale Jenny pořád bydlí u nás.“

„Hezké,“ řekla Kelly, ale on viděl, že už je znuděná. Konkrétně že ji znudil on sám. Jen další stárnoucí páprda s řidnouchými vlasy, které si bude brzy muset česat opatrněji. Sem s tím Miami; a co nejdřív.

Bojí se sexu. Tak se to má. Už ani neví, k čemu je. Užije si ho, když na to dojde. Představoval si, že v nadcházejících letech ho bude postupně méně a méně, až nakonec nebude žádný. Ale tohohle se nebojí. Ani to nemá nic společného se znepokojivou konkrétností, s níž se o tom píše v časopisech. Za jeho mládí měli zase svoje znepokojivé konkrétnosti. Tenkrát to všechno vypadalo docela jasně a směle, když vstal ve vaně a Allie si vzala jeho ptáka do pusy. To všechno bylo zcela zřejmé a ve své pravdivosti naléhavé. Dnes ho napadá, jestli se odjakživa nemýlil. Neví, k čemu ten sex je. Myslí si, že to neví ani nikdo jiný, ale to mu jeho situaci nijak neusnadňuje. Chce se mu kvílet. Chce se mu kvílet do zrcadla a sledovat, jak ten v zrcadle kvílí na něj.

Kelly se mu bokem opírala oo biceps, a nikoli vnější stranou, ale vnitřní křivkou. Aspoň že zná odpověď na jednu otázku ze svého mládí: ano, pubické ochlupení skutečně šediví.

Spropitné mu nedělalo těžkou hlavu. Má dvacetilibrovou bankovku. Sedmnáct liber za ostříhání, libru holce, která mu myla hlavu, a dvě libry pro Kelly. A nikdy nezapomněl vzít si libru navíc, čistě pro případ, že by zvýšili cenu. Došlo mu, že patří k tomu typu lidí. Že je člověk se záložní librovou mincí v kapse.

Kelly teď dostříhala a stoupla si přímo za něj. Po obou stranách jeho hlavy se objevila její ňadra. Vzala obě jeho kotlety mezi palec a prst a odvrátila pohled. Tohle byl takový její trik. Všichni máme tvář trochu křivou, vysvětlila mu, takže když to člověk hodnotí okem, může nakonec udělat chybu. Ona měřila pohmatem a byla při tom otočená k pokladně a ulici. K Miami.

Když byla spokojená, sáhla po fénu a načechrala mu vlasy, což mu pokaždé vydrželo do večera. Teď už najela na autopilota a nejspíš uvažovala, jestli bude mít dost času vykouřit si venku cigárko, než k ní nasměrují další mokrou hlavu. Proto také pokaždé zapomněla a přinesla zrcadlo.

Byla to od něj před pár lety pěkná troufalost. Revolta proti tyranii zatraceného zrcadla. Tahle strana, tamta strana. Za víc než čtyřicet let, co chodil do holičství, do kadeřnictví, do Sevilly, vždycky pokorně souhlasil, ať už svůj zátylek poznal nebo ne. Usmál se a přikývl, a když svůj úsměv zahlédl v nakloněném skle, dodal ještě: „Moc hezké“ nebo „Mnohem úpravnější“ nebo „To je ono“ či „Děkuju“. Kdyby mu do zátylku vystříhali svastiku, nejspíš by dělal, že to

schvaluje. Pak mu jednoho dne blesklo hlavou: Ne, nechci to vidět zezadu. Jestli je předeck v pořádku, pak to bude v pořádku i vzadu. To přece nebylo arogantní, ne? Ne, bylo to logické. Byl na svou iniciativu docela hrdý. Jistěže na to Kelly vždycky zapomněla, ale na tom nesešlo. Popravdě řečeno, bylo to lepší, protože jeho krotké vítězství se pokaždé opakovalo. Jak teď k němu přišla s pohupujícím se zrcadlem, myšlenkami v Miami, zvedl ruku, nasadil obvyklý blahosklonný úsměv a řekl:

„Ne.“

Příběh
Matse Israelssona

Před kostelem, jenž se pyšnil vyřezávaným oltářem přivezeným z Německa za třicetileté války, měli řadu šesti koňských stání. Vyrobili je z vyschlého dřeva jedlí pokácených co by racek dokřikl od městských křižovatek, nebyla zdobená a dokonce ani očíslovaná. Přesto byla jejich prostota a zdánlivá dostupnost klamná. V hlavách těch, kdo jezdili do kostela, a rovněž těch, kdo do něj chodili pěšky, byla stání číslovaná zleva doprava číslicemi od jedničky do šestky, a byla vyhrazena pro šest nejvýznamnějších mužů v okolí. Kdyby si snad nějaký cizinec usmyslel, že si tu smí uvázat koně, zatímco si bude pochutnávat na *brännvinsbordu* v Centralhotelletu, při návratu by zjistil, že jeho zvíře bloumá po molu a hledí na jezero.

O vlastnictví každého stání se rozhodovalo soukromou volbou a přecházelo z jednoho člověka na druhého buď prostřednictvím darovací smlouvy, nebo poslední vůle. Ovšem zatímco v kostele byly jisté lavice po celé generace rezervovány jistým rodinám bez ohledu na zásluhy, venku se občanské zásluhy v potaz braly. Otec by si mohl přát předat své stání nejstaršímu synovi, ovšem pokud dotyčný chlapec neprokázal dostatečnou serióznost, dar by na otce vrhl špatné světlo. Když Halvar Berggren podlehl akvavitu, lehkovážnosti a ateismu a postoupil vlastnictví třetího stání potulnému šlejfiři, hanba padla na Berggrena, nikoli na šlejfiře, a výměnou za pár korun byl jmenován vhodnější kandidát.

Nikoho nepřekvapilo, když čtvrté stání dostal Anders Bodén. Generální ředitel pily byl znám svou pracovitostí, rozvážností a oddaností rodině. Nebyl sice nadmíru zbožný, zato oplýval velkorysostí. Když se jednou na podzim vydal na lov, naplnil jámu na řezání dřeva odpadním řezivem, svrchu položil kovovou mříž, upekl celého jelena a jeho maso rozdělil mezi své zaměstnance. Ačkoli se sám tady ve městě nenarodil, uvolil se ukazovat ostatním jeho pamětihodnosti; návštěvníci pak na jeho naléhání lezli na *klockstapel* u kostela. Jednou rukou se opřel o zdivo zvonice a druhou ukazoval cihelnu, za ní ústav pro hluchoněmé a těsně mimo dohled sochu označující místo, kde Gustav Vasa v roce 1520 oslovil Dalarňany. Anders, hřmotný nadšenec s plnovousem, navrhoval i poutní cestu do Hökbergu, kde by si mohli prohlédnout nedávno odhalený kámen na památku teoretika práva Johannese Stiernbocka. V dálce plul přes jezero parník; pod nimi ve stání spokojeně čekal jeho kůň.

Podle drben Anders Bodén trávil s návštěvníky tolik času proto, že se mu nechtělo domů; drbny opakovaly, že když Gertrudu poprvé požádal o ruku, vysmála se mu do plnovousu a jeho přednosti si začala uvědomovat teprve po vlastním zklamání v lásce s tím klukem od Markeliusových; drbny spekulovaly, že když Gertrudin otec zašel za Andersem a navrhl mu, aby se jí začal dvorit nanovo, vyjednávání nebylo jednoduché. Řediteli pily bylo totiž při dřívější příležitosti dáno na srozuměnou, že to od něj byla drzost, když oslovil ženu tak talentovanou a umělecky založenou jako Gertruda – koneckonců kdysi hrála klavírní duety se Sjögrenem. Ale nakolik byly drbny s to posoudit, manželství

se vydařilo, byť ho ona na veřejnosti opakovaně označila za suchara. Narodily se jim dvě děti, pak ale lékař, který odrodil to druhé, paní Bodénovou před dalším těhotenstvím varoval.

Když se do města přistěhoval lékárník Axel Lindwall a jeho žena Barbro, Anders Bodén je vzal na *klockstapel* a nabídl jim, že s nimi zajde do Hökbergu. Po návratu domů se ho Gertruda zeptala, proč nenosí klubový odznáček Spolku švédských turistů.

„Protože nejsem jejich členem.“

„V tom případě by ti měli udělit čestné členství,“ opáčila.

Manželčin sarkasmus se Anders naučil neutralizovat puntičkářstvím a na její otázky odpovídal tak, jako by z nich nevyplývalo víc než z jednotlivých slov v dané větě. Tím ji jen ještě víc otrávil, ale pro něj to byla nutná obrana.

„Vypadají jako příjemný pár,“ pronesl věčně.

„Tobě je taky sympatický každý.“

„Ne, má drahá, myslím, že tohle není pravda.“ Tím kupříkladu myslel, že v tu chvíli mu nebyla sympatická ona.

„Ty jsi mnohem náročnější na klády než na lidi.“

„Klády, má drahá, se od sebe hodně liší.“

Příjezd Lindwallových do města nevzbudil žádný zvláštní zájem. Ti, kdo si žádali odborné rady Axela Lindwalla, v něm našli vše, več člověk může u lékárníka doufat: člověka pomalého a seriózního, který lichotivě pokládal všechny zdravotní obtíže za život ohrožující, ale zároveň je hodnotil jako léčitelné. Byl to malý muž s vlasy jako len; drbny se vsázely, že ztloustne. O paní Lindwallové se mluvilo méně,

neboť nebyla ani hrozivě krásná, ani odporně ošklivá, v šatech nevypadala ani ordinérně, ani elegantně a její chování nebylo ani průbojné, ani samotářské. Byla to prostě novomanželka, a tudíž měla počkat, až na ni dojde řada. Jako čerstvě přistěhovaní se Lindwallovi stranili společnosti, což bylo patřičné, ale pravidelně chodili do kostela, což bylo rovněž patřičné. Drbny říkaly, že když Axel poprvé pomohl Barbře do veslice, kterou si toho léta pořídili, zeptala se ho úzkostlivě: „Axele, opravdu tu v jezeře nejsou žádné žraloci?“ Jenže upřímně, drbny si nemohly být jisté, že paní Lindwallová nežertovala.

V úterý, jako každý druhý týden, si Anders Bodén vyjel parníkem na jezero zkontrolovat sušárny dřeva. Stál u zábradlí před kajutou první třídy, když si uvědomil přítomnost kohosi vedle sebe.

„Paní Lindwallová.“ Jen co to řekl, vzpomněl si na manželčina slova. „Má menší bradu než veverka.“ V rozpacích se zadíval k pobřeží a řekl: „To je cihelna.“

„Ano.“

Za chvílku: „A ústav pro hluchoněmé.“

„Ano.“

„Samozřejmě.“ Došlo mu, že jí to už ukazoval z *klockstapelu*. Na hlavě měla slamák s modrou stužkou.

Za dva týdny se s ní na parníku potkal zase. Měla sestru, která bydlela hned za Rättvikem. Snažil se ji zaujmout. Zeptal se, jestli spolu s manželem již navštívili sklep, kde se Gustav Vasa schovával před svými dánskými pronásledo-

vateli. Vykládal jí o lese, o tom, jak se barvy a textury mění podle ročních období a že i z lodi pozná, jak se les obhospodařuje, zatímco jiný člověk by viděl jen spoustu stromů. Zdvořile sledovala jeho ukazující ruku; možná byla pravda, že z profilu je její brada trošinku propadlá a že špička jejího nosu je zvláště pohyblivá. Došlo mu, že se nikdy nenaučil mluvit se ženami a že mu to až doposud vůbec nevadilo.

„Omlouvám se,“ řekl. „Moje manželka se domnívá, že bych měl nosit klubový odznáček Spolku švédských turistů.“

„Mně se líbí, když mi muž vykládá o tom, co zná,“ odpověděla paní Lindwallová.

Její slova ho zmátla. Byla to kritika Gertrudy, povzbuzení pro něj, nebo pouhé konstatování?

U večere se ho manželka zeptala: „O čem s paní Lindwallovou mluvíš?“

Nevěděl, co jí na to má odpovědět, nebo spíš jak odpovědět. Ale jako obvykle se uchýlil k nejprostšímu významu jejích slov a dělal, že ho ta otázka nepřekvapila. „O lese. Vykládal jsem o lese.“

„A měla zájem? Myslím o ten les.“

„Vyrostla ve městě. Dokud nepřišla do našeho kraje, nikdy tolik stromů neviděla.“

„No,“ odtušila Gertruda, „v lese je děsná spousta stromů, že, Andersi?“

Chtělo se mu říct: zajímala se o les mnohem víc než ty za celá ta léta. Chtělo se mu říct: tvoje poznámky o jejím vzhledu jsou zlé. Chtělo se mu říct: kdo mě viděl, jak s ní mluvím? Neřekl nic z toho.